

Toelichting op onderzoek experiment voor Democratische Scholen in Nederland

Prof. Dr. Rob Martens
Dr. Isabelle Diepstraten
26 mei 2015

Democratische scholen bieden Nederland de mogelijkheid om te experimenteren met een ‘nieuwe’ vorm van onderwijs. Daaraan is dringend behoefte, niet alleen omdat dergelijke scholen er al zijn, maar ook omdat meer algemeen de behoefte groeit aan onderwijsvernieuwing. Het is dus belangrijk om te leren van nieuwe onderwijsvormen met een totaal andere pedagogische aanpak. Daarbij is er ook grote behoefte aan onderzoek uitgevoerd door gekwalificeerde, onafhankelijke wetenschappers. Aan een langlopend onafhankelijk onderzoek naar de resultaten van democratische scholen, effecten die niet of nauwelijks op korte termijn te onderzoeken zijn.

radicale onderwijsvernieuwing

Na enkele jaren van stagnatie komen er sinds enkele jaren steeds meer radicale onderwijsvernieuwingen op in Nederland (bijvoorbeeld het AGORA concept van schoolbestuur SOML, of de sterk toenemende inzet van tablets zoals door de o4nt of iPadscholen). Ook door de WRR (2013) is een sterk aangejaagd besef ontstaan dat het Nederlandse onderwijs verouderd is en onvoldoende aansluit bij de leefwereld en toekomst van de leerlingen. En ook de onderwijsraad bevestigt dit beeld (zie ook Martens, van Diepstraten & Evers, 2014). Tegelijkertijd heeft niemand het draaiboek van *future proof* onderwijs, daarvoor is de verandering die bijvoorbeeld ICT met zich meebrengt te ‘disruptief’. Door de ooghalen kijkend laten veel veranderingen zich karakteriseren als een sterke mate van personalisering van het curriculum en onderwijs dat meer uitgaat van de leerbehoefte of interesses van de leerling. Het is een patroon dat bij vrijwel iedere onderwijsvernieuwer is terug te vinden. Soms speelt ICT daarbij een rol als aanjager maar soms ook niet. Daarbij is het van belang ons te realiseren dat veel van die als ‘radicaal’ en ‘nieuw’ omschreven veranderingen dat eigenlijk niet altijd zijn, wanneer we naar de onderwijshistorie kijken. Wat bijvoorbeeld in de jaren dertig van de vorige eeuw door de *modern school movement* werd gepropageerd beïnvloedde sterk de *Sudbury Valley School* die op haar beurt weer van grote invloed was op het democratisch onderwijs zoals dat hier onderzocht wordt. Bovendien zijn er zoals beschreven in de lead tekst van het experiment, internationaal honderden van dergelijke scholen en is sprake van een langlopend, krachtige en groeiende internationale beweging. Dat neemt echter niet weg dat er nog veel vragen zijn en dat het concept, juist omdat er zo weinig empirisch onderzoek rondom heen is gedaan, vaak onderwerp van (soms polemische) discussies is. Tot slot zijn er rond Democratische scholen belangrijke lessen te leren die ook van nut zijn voor andere scholen en schoolbesturen die nadenken over vraagstukken van bijvoorbeeld motivatie, onderwijsconcept, ICT-gebruik en personalisering.

Dit betekent dat er grote behoefte is aan het onderwijswetenschappelijk toetsen en schragen van ‘onderwijsexperimenten’. Dat er nog geen ‘bewijs’ voor is betekent niet dat er niet mee begonnen

moet worden, maar wel dat er een plicht is om na te gaan wat waarom werkt. Dat onderzoek zou daarom eerder vraaggestuurd en ‘ meedenkend’ moeten zijn (modus 2), dan louter vanaf de buitenkant toetsend (constaterend of modus 1 onderzoek). De koppeling aan onderwijsonderzoek leidt ertoe dat praktijk problemen worden omgezet in generaliseerbare problemen waardoor bijvoorbeeld inzichten uit de internationale onderzoeksliteratuur kunnen worden meegenomen.

Complexiteit van het onderwijsonderzoek

Een radicaal vernieuwend onderwijsconcept onderzoeken is niet hetzelfde als de ene groep mensen een pilletje geven en een andere groep een placebo om vervolgens na enkele maanden te kijken wat het effect ervan is. Een vergelijking van bijvoorbeeld enkele cognitieve toetsscores tussen leerlingen op een Democratische school en een traditionele school is niet betrouwbaar en zeker niet valide. Daarenboven geeft zo’n eenvoudige vergelijking geen inzicht in de onderliggende verklaring.

Onderliggende (motivationale)effecten

Het Democratische onderwijs concept veronderstelt bijvoorbeeld een sterk motivationeel effect van de benadering en een sterk verruimde personificatie, dus een vergaande vorm van passend onderwijs. Als verklaringsmechanismen zou dan gezocht kunnen worden in theoretisch onderbouwde motivationele concepten zoals ervaren autonomie, competentie en sociale binding. Al eerder is vanuit Democratische scholen een duidelijk verband gelegd tussen zogeheten intrinsieke motivatie theorieën en mogelijke effecten van democratisch onderwijs (zie bijvoorbeeld Spaanbroek & Nijland, 2008).

Bovenstaande beschrijving van een mogelijk onderliggende theoretische concept dat aan de basis kan staan van mogelijke effecten, is al een eerste aanwijzing voor de complexiteit van het onderwijsonderzoek, die maakt dat een simpel gerandomiseerd onderzoek met controlegroep of een quasi experiment onvoldoende basis biedt om valide conclusies te trekken. Er worden dan appels met peren vergeleken of niet repliceerbare effecten gevonden waarvoor geen goede verklaring mogelijk is. We werken dat kort verder uit omdat het gevolgen heeft voor de onderzoeksmethodologie.

Multi-level en multi-actoren problematiek

Bij onderwijsinnovaties is altijd sprake van een complex proces met multi-level en multi-actoren problematiek (Martens, 2011; Prince, 2014). Dat wil zeggen dat om een geldige conclusie te kunnen trekken over de werking van het Democratische onderwijsconcept en om bruikbare resultaten te verkrijgen waarmee vernieuwers als Democratische scholen de benadering kunnen versterken, deze complexiteit niet miskend mag worden. We schetsen kort enkele aspecten die deze complexiteit illustreren: vernieuwers hebben vaak de wind in de rug van het Hawthorne-effect: alleen al het feit dat een groep enthousiast met iets nieuws aan de slag gaat leidt tot een tijdelijk positief effect, dat echter na verloop van tijd zal wegebben. Hoewel dit effect door sommigen betwist wordt is er in ieder geval wel veel wetenschappelijk bewijs dat inzet en betrokkenheid van docenten een cruciale factor is die meegewogen moet worden.

Het is verder moeilijk om goede controlegroepen te maken. Je kunt niet at random leerlingen toewijzen aan een Democratische school en andere leerlingen aan een school met een meer traditioneel onderwijsconcept. Daarbij is er grote kans dat de leerlingen die naar de Democratische school komen andere achtergrondkenmerken hebben. Correcties hiervoor zijn statistisch mogelijk maar niet eenvoudig. De waarde die deze scholen toevoegen is op dit moment in Nederland nog niet door onafhankelijke wetenschappers onderzocht en onbekend bij velen. Een deel van de kinderen

die op Democratische scholen terecht komen en hier floreren door de volledig andere aanpak, liep vast op hun traditionele school, waren depressief, angstig, gelabeld, presteerden onder of rebelleerden. Een ander deel van de kinderen komt op Democratische scholen vanuit een bewuste keuze door de ouders. Een directe vergelijking tussen de vormen van onderwijs is dan ook niet te maken, omdat men niet weet hoe het deze zelfde kinderen zou zijn vergaan als ze in een andere situatie groot geworden waren en hoe ze 'later' terecht gekomen zouden zijn. Daarnaast is er sprake van een onderwijsvorm die op systeemniveau verschilt met de huidige onderwijsvormen, waardoor een directe vergelijking van uitkomsten op basis van de huidige waarden niet te maken is. Dit alles vraagt dus om zeer goede bench marking. Het geeft ook aan dat de houding en opvattingen van de ouders een invloed kunnen hebben die meegenomen moet worden.

Docenten en onderwijsconcepten

Verder is een klassiek probleem in onderwijsonderzoek dat een concept wel goed kan zijn, maar dat er een groot verschil is tussen het bedoelde curriculum en datgene wat er uiteindelijk in de ogen van leerlingen of leraren van terecht is gekomen. McKenney & van den Akker, 2005; McKenney & Reeves, 2012, spreken van het verschil tussen het *intended* en het *realized curriculum*. Zij vergelijken ingrepen in het curriculum met het trekken aan een draad van een spinnenweb. Wanneer je aan één draad trekt komt het hele web in beweging. Heel concreet: een idee kan wel goed zijn maar wanneer er veel technische of organisatorische problemen zijn of wanneer docenten het concept niet goed uitvoeren, is een valide meting van het concept niet mogelijk.

Deze rol van de docenten moet op nog tenminste twee punten speciaal aandacht krijgen: zijn de betrokken docenten enthousiast (intrinsiek gemotiveerd) of voelen zij zich gedwongen een onderwijsconcept te realiseren waar ze niet helemaal achter staan? Bij Democratische scholen is er waarschijnlijk geen motivatieprobleem of twijfel over het concept bij de betrokken onderwijsmakers en docenten, maar omdat we uit onderzoek weten dat dit grote invloed uitoefent op het verloop van een onderwijsinnovatie is het wel belangrijk dit te toetsen. Ten opzichte van meer traditioneel onderwijs werken bij de Democratische scholen bovendien meer mensen in een (deels) vrijwillige en onbetaalde rol, wat er ook toe kan leiden dat er meer verloop ontstaat. Hoe dan ook, docenten zijn zeer belangrijke actoren in onderwijs. Daarbij komt de problematiek dat veel onderwijsvernieuwingconcepten minder duidelijk zijn dan ze op het eerste gezicht lijken. Bijvoorbeeld rond de term 'competentiegericht onderwijs' waren er veel misverstanden over de invulling ervan (Stoof, 2009). Leraren die ermee werkten hadden vaak niet door langs elkaar heen werkten omdat ze eigenlijk impliciet heel verschillende invullingen aan het concept gaven. Met andere woorden: er wordt geen strakke blauwdruk of een receptenboek gevolgd, waardoor er waarschijnlijk verschillen ontstaan tussen bijvoorbeeld scholen en docententeams rond de implementatie van het Democratische onderwijsconcept (multi-level en multi-actor). Dit is op zichzelf geen probleem en mogelijk zelfs een verrijking, maar er moet wel rekening mee worden gehouden in de onderzoeksopzet.

Snel beginnen maar ook lange termijn onderzoek noodzakelijk

Verder gaat het niet om korte termijn onderzoek in die zin dat na enkele maanden al definitieve resultaten gevonden kunnen worden. Immers, motivationele effecten hebben een lange aanloopperiode. Zo is bijvoorbeeld bekend dat extrinsieke beloningen vaak typische korte termijn effecten met zich meebrengen, maar op de lange termijn averechts werken. Een onderzoeksfocus louter op de korte termijn verdoezelt deze belangrijke effecten. De echte bedoelde effecten zoals invloed van Democratisch onderwijs op (leer)loopbanen zijn dus pas over enkele jaren te bepalen (cf.

Kuijpers, 2012). Het is echter niet nodig tijd om zo lang te wachten er kan al een begin gemaakt worden naast het zeker vereiste langlopende onderzoek. Er is daarom ook behoefte aan onderzoeksmethodologie (bijvoorbeeld tijdreeksanalyse) die trends in beeld kan brengen. Ook moet het onderzoek interactie-effecten kunnen aantonen. Met bijvoorbeeld latent profile analysis kan aan het licht worden gebracht dat wat voor de ene leerling werkt, mogelijk voor een leerling met een ander profiel juist minder werkt. Daarnaast is er ook behoefte aan langlopend onderzoek, juist omdat de uiteindelijke effecten van Democratisch onderwijs zich pas veel later kunnen openbaren en zeker niet alleen op het 'cognitieve' en 'snel te meten' vlak liggen. Immers, Democratische scholen stellen dat een belangrijke uitkomst van haar onderwijs zou moeten zijn: 'een leven lang te leren met een liefde voor het ontwikkelen en opdoen van kennis'.

Deels nog ontbrekend kader voor meting en volgsysteem

Een laatste uitdaging, die voortkomt uit wat hierboven al is aangegeven is dat Democratische scholen nog zoekend zijn naar een goed meetinstrumentarium om datgene wat ze als het eigene beschouwen goed te volgen, zonder hun uitgangspunten onrecht aan te doen. Ook de Onderwijsinspectie geeft aan dat hier nog onderzoeks- en ontwikkelwerk noodzakelijk is. Op pagina 20 uit het *Toezichtkader 2008 niet bekostigd primair onderwijs* staat hierover: "Daarnaast zijn er scholen die uitgaan van de innerlijke behoeften van kinderen. Er zijn geen vaststaande leerlijnen; kinderen volgen hun eigen ontwikkelingsweg. Dit alternatief voor het algemeen gangbare onderwijs vraagt om een eigen, daarbij passend volgsysteem op grond waarvan verantwoord kan worden wat de keuzen van het kind zijn en hoe deze keuzen zich verhouden tot de kerndoelen."

Voorlopige hoofdvraag en deelvragen

Deze overwegingen hierboven hebben direct gevolgen voor het onderzoek dat wij voorstellen. We kiezen hierbij een zogeheten pragmatische onderzoeksbenadering (Creswell, 2003).

Het feitelijke onderzoek en de precieze bepaling van de onderzoeksvraag wordt hier indicatief aangegeven maar de exacte onderzoeksvragen en de daarop volgende inrichting van het onderzoek zal pas plaatsvinden na een fase van vraagverheldering en vraagarticulatie.

Hoofdvraag

- Wat zijn de effecten van het onderwijsconcept van de democratische scholen zoals geïmplementeerd op een tiental Nederlands scholen en welke factoren dragen bij aan deze effecten?

Deze hoofdvraag valt uiteen in een aantal mogelijke deelvragen:

1. Wat is de waarde van democratische scholen uitgedrukt in succes van oud-leerlingen in de maatschappij? Hierbij zal de term succes nader geoperationaliseerd moeten worden.
2. Is het mogelijk een verantwoordingsmechanisme te ontwikkelen dat enerzijds recht doet aan de kenmerken van het onderwijs (geen gestandaardiseerd curriculum met leerdoelen maar bijvoorbeeld wel ontwikkeling 21^e eeuwse vaardigheden) maar anderzijds wel de mogelijkheid biedt om bijvoorbeeld de kwaliteit van de Democratische scholen te borgen, bij voorkeur binnen een bekostigde situatie met de set van regels van het B3 kader?
3. Welke profielen van leerlingen (en/of ouders van leerlingen met hun specifieke motieven voor deze onderwijskeuze) zijn er, en wat 'werkt' voor wie?
4. Hoe ontwikkelt het Democratisch onderwijs zich als systeemverandering vanuit een kostenperspectief?

5. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de tien in het experiment betrokken Democratische scholen en in welke mate zijn de afzonderlijke scholen bepalend voor de effecten uit de hoofdvraag (multi-level analyse)?
6. Wat is de rol van de professionele kwaliteit van de betrokken docenten? Welke rol spelen bevoegdheidseisen hierbij? Wat is de kwaliteit van docenten die betaald kunnen worden voor hun inzet/prestatie ten opzichte van de betrokken vrijwilligers?
7. Wat zijn de randvoorwaarden voor succes van Democratische scholen? Hierbij gaat om het uiteenrafelen van hierboven aangestipte aspecten zoals onderliggende veronderstelde motivationele processen, inzet van ICT, de uitwerking van het onderwijsconcept over de verschillende scholen en de professionele kwaliteit van de leerkrachten.

In een nader te bepalen format zal het ministerie van OCW regelmatig en tussentijds op de hoogte worden gebracht en volgt er aan het slot een uitgebreide eindrapportage. Vanzelfsprekend dienen onderzoeksplan en timing nog verder te worden uitgewerkt, echter pas na vraagverheldering en vraagarticulatie.

Bemensing en fasering

Voorzien wordt met het experiment begonnen kan worden vanaf begin 2016 tot medio 2026. De eerste maanden worden gebruikt voor het gedetailleerde onderzoekontwerp, vraagverheldering et cetera.

Om dit complexe langlopende onderwijsonderzoek mogelijk te maken wordt aan de volgende wetenschappelijke staf gedacht, te beginnen vanaf 2016 tot medio 2026, van wisselende samenstelling:

- 1 projectleider gedurende de hele loop van onderzoek (0,8 fte, UD)
- 1 promotor en wetenschappelijk eindverantwoordelijk onderzoeker (hoogleraar, 0,2 fte, gehele looptijd)
- 2 post doc onderzoekers (UD/post doc) (2 fte, gehele looptijd)
- 1 promovendus (1 fte, vier jaar). Andere promovendi te werven via additionele financieringsbronnen zoals NRO.
- 1 stuurgroep voor experiment (PM, gehele looptijd)

CONCEPT

Faculteit Psychologie
en Onderwijswetenschappen

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. Platform Democratisch Onderwijs Nederland
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e

27 mei 2015
Offerte Samenwerking Onderzoek experiment voor
Democratische Scholen in Nederland

uw kenmerk:
ons kenmerk: U2015/10.2e10.2e10.2e

CONCEPT OFFERTE

Opdrachtgever
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG
Contactpersoon: Minister Bussemaker

Opdrachtnemer
Open Universiteit
Faculteit Psychologie en Onderwijswetenschappen,
Welten-instituut Onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie
Valkenburgerweg 177
6419 AT HEERLEN
Contactpersoon: prof. dr. R. Martens

T 10.2e10.2e
E 10.2e10.2e10.2e10.2e

Dienstverlening door Faculteit Psychologie en Onderwijswetenschappen (PenOW) van de Open Universiteit

Aard van de opdracht

Zie voor een gedetailleerde omschrijving bijgevoegde bijlage.

Uitvoering van de opdracht

De opdracht zal worden uitgevoerd onder leiding van prof. dr. R. Martens, werkzaam bij de faculteit Psychologie en Onderwijswetenschappen van de Open Universiteit, Welten-instituut Onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie.

Periode van de opdracht

Het onderzoek vindt plaats in de periode begin 2016 tot medio 2026.

De volgende wetenschappelijke staf zal in wisselende samenstelling betrokken zijn bij het onderzoek.

		Op jaarbasis
1 projectleider gedurende de gehele loop van onderzoek	(0,8 fte UD)	€ 160.000,-
1 promotor en wetenschappelijk eindverantwoordelijk onderzoeker gedurende de gehele loop van onderzoek	(0,2 fte HL)	€ 60.000,-
2 post doc onderzoekers gedurende gehele loop van onderzoek	(0,2 fte UD/post doc)	€ 70.000,-
1 promovendus (1 fte, vier jaar)		€ 60.000,-
Andere promovendi te werven via additionele financieringsbronnen zoals NRO.		
1 stuurgroep voor experiment (PM, gehele looptijd)		

Alle bedragen zijn excl. 21% btw.

Daarnaast zullen reis- en verblijfkosten in rekening worden gebracht.

Reiskosten zullen worden gedeclareerd op basis van kosten openbaar vervoer (eerste klas) of feitelijk gemaakte kilometers (€ 0,19 /km); verblijfkosten zullen eveneens worden gedeclareerd op basis van gemaakte kosten.

Nader te bepalen.

Betaling geschiedt jaarlijks vanaf het moment van tekening, met inachtneming van een betalingstermijn van 30 dagen. Facturen worden u toegestuurd.

De offerte is geldig tot xxxxxx.

Op deze offerte zijn de bijgevoegde Algemene Voorwaarden Dienstverlening van de Open Universiteit van toepassing. Afwijkingen en aanvullingen van deze Algemene Voorwaarden zijn slechts geldig indien deze uitdrukkelijk en schriftelijk zijn overeengekomen. Toepasselijkheid van inkoop- of andere voorwaarden van de wederpartij wordt uitdrukkelijk van de hand gewezen. Ondertekening van deze offerte houdt in dat u kennisgenomen heeft van en instemt met deze Algemene Voorwaarden.

Open Universiteit
namens het College van Bestuur

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e

<naam gemandateerde>

Voorzitter

College van Bestuur

Bijlage 4

Begroting & besparing experiment

Index

1	BEGROTING VAN EXPERIMENT EN BESPARING DOOR EXPERIMENT	2
1.1	INLEIDING	2
1.2	AANTAL SCHOLEN EN STUDENTEN	2
1.3	OPSTART KOSTEN (EENMALIG):	3
1.4	KOSTEN STUURGROEP:	3
1.5	KOSTEN STUREN RESEARCH (RESEARCH BOARD)	4
1.6	KOSTEN UITVOEREN RESEARCH:.....	4
1.7	KOSTEN FINANCIËLE VERANTWOORDING TIJDENS EXPERIMENT:.....	4
1.8	BEKOSTIGING DEMOCRATISCHE SCHOLEN EN BESPARINGEN:	5
1.9	10 JAAR BEGROTING & BESPARING EXPERIMENT.....	5

1 Begroting van Experiment en besparing door Experiment

1.1 Inleiding

Het experiment bestaat uit 2 delen:

1. Bekostigen van Democratische scholen die zijn erkende B3 als scholen
2. Uitvoeren van onderzoek aan deze scholen

De begroting van dit experiment bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Opstartkosten experiment
2. Stuurgroep experiment
3. Stuur groep onderzoek
4. Uitvoeren onderzoek
5. Bekostigen deelnemende scholen
6. Schatting besparing experiment over de duur van het experiment

De kosten van bekostiging en de besparingen hangen af van het aantal deelnemende scholen/studenten, en is daarom onder verder uitgewerkt.

1.2 Aantal scholen en studenten

Voor bekostiging van de democratische scholen is, net zoals nu in het bekostigde onderwijs, de bekostiging per student het uitgangspunt. Onderstaand een schatting van het aantal studenten van de deelnemende scholen en geraamde groei van het aantal scholen.

Voor groei zijn de volgende aannames gedaan:

1. Groei aantal studenten per school: 10 studenten per jaar
2. Groei aantal scholen: 1 per jaar
3. Maximum aantal studenten per democratische school: 250 studenten

per 20/6/15	Groei per jaar	Jaar										
	10(*)	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Huidige scholen	Aantal studenten											
De Ontdekking	15	15	25	35	45	55	65	75	85	95	105	
De Ruimte	140	140	150	160	170	180	190	200	210	220	230	
De Vrije Ruimte	51	51	61	71	81	91	101	111	121	131	141	
DOE	45	45	55	65	75	85	95	105	115	125	135	
Guus Kieft School	40	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	
Libertad	5	5	15	25	35	45	55	65	75	85	95	
Newschool	7	7	17	27	37	47	57	67	77	87	97	
Sen5is11	25	25	35	45	55	65	75	85	95	105	115	
DSU	15	15	25	35	45	55	65	75	85	95	105	
Lumiar	10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	
Aventurijn	30	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	

Totaal aantal huidige scholen	11	
-------------------------------	----	--

Sub-totaal studenten	383	383	493	603	713	823	933	1043	1153	1263	1373
----------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------

Groei scholen/jaar	1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Aantal studenten bij start school	10											
Aantal extra studenten groei scholen		0	10	30	50	70	90	110	130	150	170	

Totaal studenten		383	503	633	763	893	1023	1153	1283	1413	1543
------------------	--	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------

Totaal scholen		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
----------------	--	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

(*) sommige scholen groeien momenteel veel harder. DOE in 1 jaar 50 leerlingen.

1.3 Opstart kosten (eenmalig):

- Kosten opstellen template juridische overeenkomst tussen individuele scholen en Ministerie van OCW 50 mandagen, € 50.000,-

1.4 Kosten Stuurgroep:

- 8 leden
- 2 bijeenkomsten per jaar van 0,5 dag
- Dagvergoeding per lid € 1000,-
- Dagvergoeding secretaris € 250,-
- **Kosten per jaar € 10.000,-**
- **Totale kosten € 100.000,-**

1.5 Kosten Sturen research (Research Board)

- 12 leden, waarvan 4 internationale leden
- Jaar 1 en 2, 2 bijeenkomsten per jaar
- Jaar 3-10, 1 bijeenkomst per jaar
- Duur bijeenkomst 2 dagen
- Dagvergoeding hoogleraren/wetenschapper per lid € 1000,-
- Dagvergoeding project Mgr € 500,-
- Reiskosten internationale leden per lid € 2000,-, verblijfskosten per lid € 1000,-
- **Kosten per jaar:**
 - **Eerste 2 jaar € 58.000,-**
 - **Jaar 3-10 € 29.000,-**
- **Totale kosten € 350.000,-**

1.6 Kosten Uitvoeren research (zie voorstel OU):

- Project leider (UD, 0,8 fte) € 160.000,-/jaar (gehele periode van 10 jaar)
- Promotor en wetenschappelijk eindverantwoordelijke (Hoogleraar, 0,2 fte) € 60.000,-/jaar (gehele periode van 10 jaar)
- 2 post doc onderzoekers (UD/postdoc, 0,2 fte) € 70.000,-/jaar (gehele periode van 10 jaar)
- 1 promovendus (AIO, 1 fte) € 60.000,-/jaar (4 jaar)
- **Kosten tussen de € 400.000,- en € 470.000,-/jaar, (gemiddeld € 430.000,-/jaar)**
- **Totale kosten € 4.300.000,-**

1.7 Kosten financiële verantwoording tijdens experiment:

De meeste democratische scholen zijn kleine scholen die nu niet beschikken over een professionele financiële administratie. Een professionele financiële administratie en accountants verklaring zijn essentieel voor de verantwoording naar de overheid. Deze kosten betreffen het gebruik van professionele financieel software, een boekhouder voor het voeren van de financiële administratie en een accountantsverklaring.

- Boekhoud software € 500,-/jaar/school
- Boekhouder € 1500,-/jaar /school
- Accountants verklaring € 4000,-/jaar /school
- Kosten per jaar per school: € 5700,-
- **Bij start zijn er 11 scholen, geraamde groei van het aantal scholen 1 per jaar**
- **Totale kosten € 890.000,-**

1.8 Bekostiging Democratische scholen en besparingen:

- Kosten per student per jaar democratische scholen : € 5200,-
- Kosten per student per jaar reguliere scholen: € 7000,-
- Besparing democratische scholen per student per jaar:
 - Euro's -€ 1800,-
 - Percentage: 25%
- **Aanvangskosten per jaar: circa € 2.000.000,-** (390 studenten)
- **Kosten per jaar bij einde experiment: circa € 6.200.000,-** (1550 studenten)

1.9 10 jaar begroting & besparing Experiment

Activiteiten	Kosten over de hele periode van 10 jaar
Opstarten experiment	€ 50.000
Sturen experiment	€ 100.000
Sturen research	€ 350.000
Uitvoeren research	€ 4.300.000
Financiële verantwoording	€ 890.000
Bekostiging scholen	€ 50.500.000
Totale investering in Experiment	€55.500.000
Geschatte totale besparing tijdens experiment (besparing doordat studenten naar een democratische school gaan i.p.v. een reguliere bekostigde school)	€ 11.500.000

Bijlage 6

Toezichtkader 2008 – niet bekostigd- primair en voortgezet onderwijs

Onderzoeksvraag 1:

Bereidt het leerstofaanbod de leerlingen voor op het vervolgonderwijs?

Onderzoeksvraag 2:

Krijgen de leerlingen voldoende tijd zich het leerstofaanbod eigen te maken?

Onderzoeksvraag 3/4:

Leidt het pedagogisch handelen van de leraren/het schoolklimaat tot een leeromgeving die volgens maatschappelijk breed gedragen uitgangspunten veilig en motiverend is?

Onderzoeksvraag 5:

Ondersteunt het didactisch handelen van de leraren het leren van de leerlingen?

Onderzoeksvraag 6:

Wordt de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen gevolgd?

Onderzoeksvraag 7:

Krijgen de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften de daarbij passende zorg en begeleiding?

Onderzoeksvraag 8:

Liggen de resultaten van de leerlingen ten minste op het niveau dat mag worden verwacht?

Onderzoeksvraag 9:

Zorgt de school voor het behoud of verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs?

1.2 Intentie verklaring deelnemende scholen

Hierbij verklaren ik/wij namens de democratische school:

Naam school:

10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
110.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e

Adres school:

[illegible]

Dat wij de intentie hebben met mee te doen met dit experiment zoals beschreven in deze experimentaanvraag.

Ik/wij realiseren ons dat deze experiment aanvraag eerst door de Minister van Onderwijs goedgekeurd moet worden om in werking te kunnen treden. En dat het experiment voor onze school alleen kan starten nadat er een overeenkomst is gesloten tussen de Minister van Onderwijs en onze school.

Namens onze school:

[illegible]

10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e

10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e
10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e10.2e